

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
PODSEKRETARZ STANU

Warszawa, dnia 29 czerwca 2015 r.

DWMPC - VII - 071 - 4 / 15 / 2

UNP 150624 - 02073

BII-1-071-216/15/2

150630 - 00054

Sekretariat Wicemarszałek Senatu RP
Marii Pańczyk-Pozdziej
Wpłynęło dn. 20.06.2015
Nr. 499/281 KO/16.158
Podpis.....

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 1.07.15
nr. 4062 podpis. M

Pani Senator
Maria Pańczyk-Pozdziej
Wicemarszałek Senatu RP
Kancelaria Senatu
ul. Wiejska 6
00-902 Warszawa

Szanowna Pani Marszałek,

odpowiadając na wspólne oświadczenie senatorów Grzegorza Wojciechowskiego i Wojciecha Skurkiewicza, złożone podczas 74. posiedzenia Senatu RP w dniu 7 maja 2015 r. w sprawie odbierania dzieci obywateli polskich przez służby norweskie, uprzejmie informuję co następuje:

I. Ministerstwo Sprawiedliwości, wyznaczone jako organ centralny Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz.U. z 1995 r., Nr 108, poz. 528 ze zm.) oraz Europejskiej Konwencji o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz o przywracaniu pieczy nad dzieckiem, sporządzonej w Luksemburgu dnia 20 maja 1980 r. (Dz.U. z 1996 r., Nr 31, poz. 134 ze zm.) współpracuje z władzami Królestwa Norwegii w sprawie wniosków dotyczących powrotu dziecka bezprawnie wywiezionego lub zatrzymanego w Norwegii oraz ustanowienia lub egzekucji prawa do kontaktów a także w sprawie uznawania orzeczeń w sprawach opiekuńczych. Oba wymienione akty prawa międzynarodowego zakładają działanie organów centralnych na wniosek, stąd nawet w przypadku uzyskania od instytucji, z mediów lub od osób postronnych informacji o odebraniu dziecka w Norwegii, Ministerstwo Sprawiedliwości nie jest uprawnione do występowania z urzędu o wydanie dziecka i jego powrót do Polski lub ułatwienie mu osobistej styczności z rodzicami bądź składania powództwa zmierzającego do zmiany orzeczenia dotyczącego pieczy.

W przypadku podobnych doniesień, dziecku przysługuje pomoc polskiej placówki dyplomatycznej, przewidziana w ustawie z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 389 i 539), o czym Ministerstwo informuje rodzica lub inną osobę zawiadamiającą. W razie posiadania przez dziecko obok polskiego również obywatelstwa norweskiego, państwo polskie nie może wykonywać opieki dyplomatycznej na jego rzecz w stosunku do władz Norwegii (art. 4 Konwencji w sprawie pewnych zagadnień dotyczących kolizji ustaw o obywatelstwie, podpisanej w Hadze dnia 12.04.1930 r., ratyfikowanej na podstawie ustawy z dnia 5.03.1934 r., Dz.U. RP z 1934 r., Nr 27, poz. 217).

Możliwość działania Ministerstwa Sprawiedliwości w odniesieniu do małoletnich obywateli polskich przebywających w Norwegii dodatkowo ogranicza okoliczność, że Norwegia dotychczas nie ratyfikowała Konwencji o jurysdykcji, prawie właściwym, uznawaniu, wykonywaniu i współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej oraz środków ochrony dzieci, sporządzonej w Hadze dnia 19 października 1996 r. (Dz.Urz. UE L 151 z 11.06.2008 r., s. 39) oraz nie jest związana przepisami wspólnotowymi.

II. Wnioski przekazywane przez organ centralny Królestwa Norwegii, Ministerstwo Sprawiedliwości i Porządku Publicznego, z reguły spełniają wszystkie wymogi formalne i niezwłocznie otrzymują dalszy bieg. W przypadku wniosków wysłanych do Norwegii zdarzają się opóźnienia w informowaniu Ministerstwa o czynnościach podejmowanych w sprawie, w reakcji na które Ministerstwo Sprawiedliwości przesyła pisemne monity lub dokonuje telefonicznego ustalenia stanu postępowań. W sprawach prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. i konwencji luksemburskiej przekazywane Ministerstwu Sprawiedliwości przez wychowawców, kuratorów i pełnomocników nieliczne informacje o groźbie odebrania dzieci rodzicom przez sąd lub organ administracyjny uzasadniane były z reguły skrupulatnym przestrzeganiem restrykcyjnych przepisów dotyczących zwalczania przemocy domowej i wszelkich form dyskryminacji oraz nieporozumieniami wynikającymi z różnic kulturowych (np. podejrzenia stosowania niedozwolonych form karcenia nieletnich, zawieszenia kieszonek, zmuszania dziecka do wykonywania prac domowych). W sprawach małoletnich obywateli polskich Ministerstwo Sprawiedliwości pozostaje, w zakresie swej właściwości, w stałym kontakcie z Ambasadą RP w Oslo.

W dniach 24-25 marca 2015 r. Ministerstwo Sprawiedliwości zorganizowało w Warszawie spotkanie z przedstawicielami norweskiego organu centralnego oraz tzw. sędziów łącznikowych sieci haskiej w celu omówienia dotychczasowej współpracy oraz sposobów jej usprawnienia,

przez wymianę informacji m.in. o organizacji Ministerstw, wymiaru sprawiedliwości, zasad dostępu do pomocy prawnej i trybu odwoławczego w sprawach rodzinnych. Ponadto, część spotkania poświęcono problemom występującym w indywidualnych sprawach przekazanych za pośrednictwem organów centralnych. Kwestia odbierania na mocy orzeczeń właściwych sądów lub organów administracyjnych dzieci mających miejsce zwykłego pobytu na terytorium Norwegii nie była poruszana podczas wizyty. Organ norweski odrzucił możliwość zainicjowania kroków zmierzających do zmiany przepisów mającej na celu uchylene obowiązującego zakazu ustanawiania rodziną zastępczą osób zamieszkałych poza Norwegią (np. pozostałych w Polsce dziadków lub wujostwa dziecka).

Sporządzony 1 czerwca 2015 r. niepublikowany projekt Zalecenia Komitetu Ministrów Rady Europy „Służby socjalne w Europie: przepisy i praktyka odbierania dziecka rodzinie w państwach członkowskich Rady Europy” wymienia Norwegię w grupie państw o najniższym odsetku rodziców pozbawionych lub ograniczonych w wykonywaniu władzy rodzicielskiej (orzeczenia dotyczą poniżej 0,5% dzieci), równocześnie odnotowując znaczną dysproporcję odsetka dzieci, dla których ustanowiono opiekę, w zależności od pochodzenia dzieci (orzeczenia dotyczą 0,6% urodzonych w Norwegii dzieci imigrantów, 0,74% dzieci narodowości norweskiej i aż 1,93% dzieci imigrantów). W odróżnieniu od Polski, opieka w Norwegii z reguły sprawowana jest przez osoby niespokrewnione z dzieckiem (w 69% przypadków przez rodziny zastępcze, w 10% przez instytucje). Projekt nie zawiera danych porównawczych pozwalających na ustalenie, czy wskazane w piśmie senatorów 27 przypadków odebrania dzieci obywateli polskich stanowi dyskryminację kilkudziesięciotysięcznej populacji Polaków w Norwegii w stosunku do innych diaspor oraz jakie były faktyczne przyczyny zapadłych decyzji.

III. Statystyki dotyczące liczby spraw prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r. w latach 2008-2014 dostępne są na stronie internetowej <http://bip.ms.gov.pl/pl/ministerstwo/wspolpraca-miedzynarodowa/konwencja-haska-dot-uprowadzenia-dziecka/>

W zakresie wniosków przekazanych w latach 2014-15, znaczna część spraw nie zakończyła się dotychczas faktycznym powrotem dziecka do Polski z powodu trwania postępowania pierwszoinstancyjnego lub odwoławczego. Ponadto, w części spraw powrót dziecka jeszcze nie nastąpił z powodu uzgodnienia przez sąd lub rodziców późniejszego terminu, umorzenia postępowania wskutek wycofania wniosku przez wnioskodawcę lub jego wyjazdu do państwa, do którego nastąpiło uprowadzenie, ukończenia przez dziecko 16 roku życia itp. Spośród 13 spraw przekazanych za granicę w 2014 r. i dotychczas zakończonych ostatecznym

orzeczeniem, w 10 nakazano powrót dziecka, w 3 zaś oddalono wnioski. W 2013 r. spośród 33 spraw przekazanych za granicę i zakończonych wydaniem orzeczenia, w 29 nakazano powrót dziecka, w 4 zaś oddalono wnioski. W 2012 r. spośród 46 spraw przekazanych za granicę i zakończonych wydaniem orzeczenia, w 37 nakazano powrót dziecka, w 9 zaś oddalono wnioski. Podstawy tych odmów były zróżnicowane i obejmowały najczęściej stwierdzenie przez sąd zagrożenia dla dobra dziecka w przypadku powrotu (art. 13 ust. b Konwencji), sprzeciw nastolatka, który osiągnął odpowiedni stopień dojrzałości (art. 13 in fine), upływ zbyt długiego czasu od wprowadzenia do chwili złożenia wniosku (art. 12).

IV. Problem dzieci odbieranych obywatelom polskim w Niderlandach, Niemczech, Zjednoczonym Królestwie i innych państwach członkowskich Unii Europejskiej stanowi przedmiot wniosków polskich sądów opiekuńczych o zbadanie sytuacji dziecka i dostarczenie dokumentacji potrzebnej do rozstrzygnięcia sprawy, kierowanych do właściwych władz w trybie Rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.Urz. UE L 338 z 23.12.2003 r., s. 1) oraz dokonywanych na wniosek sądów zagranicznych ustaleń dotyczących np. zdolności krewnych zamieszkałych w Polsce do objęcia pieczy nad dzieckiem. Ministerstwo Sprawiedliwości pośredniczy ponadto w sprawach dotyczących przekazania jurysdykcji do sądu polskiego pomimo faktycznego pozostawania dziecka za granicą oraz ubieganiu się rodziców o adwokata z urzędu w trybie Dyrektywy Rady 2003/8/WE z dnia 27 stycznia 2003 r. w celu usprawnienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sporach transgranicznych poprzez ustanowienie minimalnych wspólnych zasad odnoszących się do pomocy prawnej w sporach o tym charakterze (Dz. Urz. WE L 26 z 31.01.2003 r., s. 41).

W przypadku rodziców posiadających wraz z dzieckiem miejsce zwykłego pobytu w innym państwie UE postępowania rodzinne i opiekuńcze dotyczące nieletnich nie mają charakteru transgranicznego, a organy zagraniczne przeważnie nie informują Ministerstwa Sprawiedliwości o swoich decyzjach. Podobnie, w przypadku postępowań cywilnych i administracyjnych prowadzonych na podstawie kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i innych ustaw w sprawie rodzin cudzoziemców osiedlonych w Polsce, z reguły brak jest podstaw do zawiadamiania organów obcych państw.